וש"נ, ג) [גיטין פא: חולין מג. מנחות נב: נדה נו:],

ד) ולהמו מה. לט. הידושיו ע.], ס) [קדושון עב: וע"ם ע.], ס) [קדושון עב: וע"ם שהוא רב יהודה], ו) [יומא פד: וש"נ], ו) [קדושון

עב.], ה) [ע"א], ע) [ש"ך לעמוד א' קודם ד"ה כל הכחמים], י) [ביולר לשמחת

תורה], ל) [וע" היטב תוס" תורה], ל) [וע" היטב תוס" תולין ס. ד"ה פסוק וכו" מ"ש בשם יוסיפון],

ל) באונהלום ובירושל׳ ליתא.

מ) וזוטא ספ"אן,

חורה אור השלח

ו. נָשִׁים בְּצִיּוֹן עִנוּ בְּתְלֹת

2. נַעַר הָיִיתִי גַּם זְקַנְּתִּי וְלֹא רְאִיתִי צַדִּיק נָעֶזְב

... יְדוֹ פָּרֵשׂ צְר עַל כָּל 3. יָדוֹ פָּרֵשׂ צָר עַל כָּל

מחמדיה כי ראתה גוים

צָּוּיתָה לא יָבֹאוּ בַּקְּהָל בּיִיתָה לא יָבֹאוּ בַקְּהָל

י. 4. לא יבא עמוני ומואבי

+, יא בא בטור זכואר בְּקְהַל יְיָ גַּם דוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְיִ

קְבִיבִיוּ צָרָיוּ הְיְּתְה סְבִיבִיוּ צָרָיוּ הְיְּתְה יְרוּשָׁלֵם לְנִדָּה בֵּינֵיהֶם:

איכוראיז. 6. וַיֶּגֶל מֶלֶךְ אַשׁוּר אָת יִשְׂרָאֵל אַשׁוּרָה וַיַּנְּחֵם בַּחְלַח וִּבְחָבוֹר נְהַר גוֹזְן

. עד עולם:

ָוֹעֲרֵי מְדָי:

ווַרעוֹ מִבַקָּשׁ לֶחֶם:

יותנו הלכה כחחם משנה וא"ח ולימא בקמט משלטא זהן עו דפתמ דקאמר כאידך סחמא דאמריטן לקמן (ד' סט) טובד כוכבים וטבד הבה טל עובד כוכבים ועבד הכנו על בת ישראל הולד ממור ולדידיה אין מקבלין גרים מן התרמוד משום עבדי שלמה שבאו על בת ישראל. י"ל מ"מ פריך שפיר דמחי אולמיה דהך סחמא מהך סחמא:

מוסף רש"י

קפסיק ותני. הנאין מכין העובדי כוכנים טהורין ואפילו מן תרמוד. אלמא בני תרמוד עובד זאת אומרת ווי). זאת אומרת מקבלין גרים מתרמוד. וכשרין לבא בקהל ולא אמרינן ממזרים הן שנתערבו בבנות עשרת השבטים ועכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממור (שם). הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה וכשראה דברי חכם יאמני בעיניו שנאן סתס ושרו בעיניו שנאן סתס ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויה מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרוכים ויעשו כמותן (ביצה ב:). אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחגן. מר אמר כסתם משנה אמר ר' יו**חנן ומר אמר כו'** (מנחות דלא כייל ר' יוחנו למימר הלכה כסחם משנה, אלא היכא דסבירא ליה אמר בהדיא הלכה כמשנה משמיה דר' יוחנן הלכה כסמס משנה (חוליו nk.). צוה ה' ליעקב סביביו צריו. לרים שהיו סוכנים אותם בארלם, דהיינו עמון ומואב שהלירו להם יותר מן הכל כדאמרינן בחלק (סנהדרין צו:) עמון ומואב שכיני בישי דירושלים היו, אותם לוה שיהיו סובבים מותם אף בגלותם, כגון הומניא. דעמונאי היא הושיבם סנחריב בבבל והיו מלירים לישראל שבפום נהרא (קדושין עב:). וינחם בחלח ובחבור. נעשרת השבטים שהגלה סנחריב

ש רבי יוחנן וסביא אמרי אין מקבלין גרים מן התרמודיים. תימה ואפי׳ מסרמוד. אלמא לאו בספק ישראל קיימי: מקכלים גרים. ולא היכי פליג ר' יוחנן אחגי הנביא ושמא סבר ר' יוחנן שלא אמרה חגי מעולם: כא פסיק ותני אפי' מתרסוד. חימה דלמא

לבד מתרמוד כדאמלי׳ בפ״ק דגיטין (דף ו.) לא לבר מבבל: כוכבים וקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחגן. דההוא דקבר

איז מקבלים גרים מן התרמוד לית ליה אליבא דרבי יוחנן שתהא הלכה כסתם משנה א"נ סבר מן העובדי כוכבים טהורים לבד מתרמוד ומיהו ע"כ נ"ל דל"ל הלכה כסתם משנה דהא הסבר עובד כוכבים ועבד הבא על ישראלית הולד ממזר וסתם מתני' דהאומר (קדושין דף סו:) סברה "דהולד כשר דלר"ע דוקא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין הוא דהוי ממזר מעובד כוכבים ועבד כדמוכח בפרק עשרה יוחסין (שם עה: ושם) ומתני׳ דהאומר סוברת דקידושין תופסין בחייבי לאוין דקתני כל מקום שיש קידושין ויש שם עבירה כגון ממזרת ונתינה לישראל וא"כ אין ממזר מעובד כוכבים ועבד והא דקתני התם כל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש עליה קידושין מעל אחרים הולד ממזר היינו כמו שמפרש התם ואיזו היא כגון הבא על אחת מכל עריות שבתורה ולא מעובד כוכבים ועבד נמי אע"ג דעובד כוכבים ועבד נמי אין לה עליו קידושין ויש עליה קידושין מעל אחרים וכה"ג איכא בגמרא ואע"ג דאיכא סתמא אחרינא לקמן בפרק אלמנה (דף סט:) דסברה דיש ממזר מעובד כוכבים ועבד מ"מ מאי אולמיה דהך סתמא מהך סתמא דכה"ג פריך בריש שבועות (דף ד.)

כהנא "יוינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי חלח זה חלזון וחבור ובמרובה (ב"ק סט:) ובכמה דוכתי והכא דפריך ומי א"ר יוחנן הכי הוה מלי למיפרך מסתם דמתני׳ דפרק האומר אלא דניחא ליה למיפרך

תרמוד ואמר רבי יוחנן זאת אומרת מקבלין גרים מתרמוד וכי תימא זאת ולא ס"ל יוהא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה סוהא שאמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן מתרמוד ₪ מאי מעמא לא פליגי בה רבי יוחנן וסביא חד אמר משום עבדי שלמה וחד אמר משום בנות ירושלים בשלמא למ"ד משום עבדי שלמה קסבר יעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר אלא למ"ד משום בנות ירושלים מאי היא פליגי בה רב יוסף ורבנן ותרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה חד אמר תריסר אלפי גברי ושיתא אלפי

מן מבין העובדי כוכבים ואפי' מן לקפסיק ותני מבין העובדי

קשתויי וחד אמר תריםר אלפי גברי קצעי כדכמינ וינחס נחנח וזו ומנייהו שיתא אלפי קשתויי בשעה שנכנסו על בנות ירושלים עובדי כוכבים להיכל הכל נפנו על כסף וזהב והם נפנו על בנות ירושלים שנאמר ינשים בציון ענו בתולות בערי יהודה אמר רבי שמואל בר נחמני אמריה מאז זקנתי מאז הייתי בער העולם אמרו שר העולי מאז אמריה אמר רבי יונתן פסוק זה שר העולם אמרו אילימא קודשא בריך הוא מי איכא זקנה קמיה ואלא דוד אמריה מי קשיש כולי האי אלא ש"מ שר העולם אמרו ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב ידו פרש צר על כל מחמדיה זה עמון ומואב בשעה שנכנסו עובדי כוכבים להיכל הכל נפנו על כסף וזהב והם נפנו על ס"ת אמרו זה שכתוב בו ילא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' ישרף באש יצוה ה' ליעקב סביביו צריו ∘אמר רב כגון הומניא לפום נהרא אמר רב יהודה א"ר אסי עובד כוכבים שקידש בזמן הזה חוששין לקדושין שמא מעשרת השבטים הוא והא כל דפריש ימרובא פריש בדוכתא דקביעי דאמר רבי אבא בר

אמרי׳ ישראלים ממזרים הם: מסרמוד מ"ט לא. מקבלים: עבדי

שלמה. שנשאו בנות ישראל (6) מחמת עושרן ודרין שם בחזקת עובדי

ממזר: משום בנות ירושלים. לקמיה

מפרש לה בנות ירושלים בחורבנה

כשבאו עובדי כוכבים ונשאום: ה"ג

אלא למ"ד משום בנות ירושלים מאי

היא: קשתויי. מושכי קשת: נער

הייתי. איידי דאוכריה (כ) הא דלעילח

נקט ליה הכא: שר העולם. מלאך:

הומניה לפום נהרה. בהומניה יונים

הם ומלירין לבני פום נהרא שהם

ישראל עניים: מעשרת שבטים הוא.

שנשאו עובדות כוכבים וקסבר

דעובדת כוכבים שילדה מישראל הולד

ממזר וחוששין לקידושי ממזר: בדוכתה

דקביעי. בני עשרת השבטים וכל

קבוע כמחלה על מחלה דמי. והיכא

הביעי כדכתיב וינחם בחלח ובחבור:

גליון הש"ם תום' ד"ה אמוראי וכו' דהולד כשר דלר"ע וכו'. ע׳ לקמן מד ע״א ודף ע ע״ל ולע״ג: ד״ה פסוק זה וכו׳ ועוד דאגדות ע"מ זענ"ג. זי זו פטוק זה וכו' ועוד דאגדות חולקות. כפי' רשנ"ס נ"נ ד' קכל ע"ב ד"ה קפלו: ד"ה עובר כוכבים שקידש וכו' וה"ה הבא על שפחה. עיין לקמן סט ע"ב במחני' ולע"ג:

הגהות הב"ח רש"י ד"ה עבדי שלמה (ל) עושרן: (ב) ד"ה נער וכו׳ להאי 5 לעיל נקט ליה הכח: (ג) תוספות ד"ה קסבר דכיוצא

ממחני׳ דנדה דאמר רבי יוחנן בהדיא דמקבלים גרים מן החרמוד ולעיל אמר דאין מקבלים ועוד דמחני׳ דנדה אלימא טפי לאקשויי מינה משום דהתם מוכח דלא באו עליהן עובד כוכבים ועבד דאי באו עליהם אמאי כתמיהן טהורים וליכא למימר משום דסברה דהולד כשר דבתר עובד כוכבים ועבד שדינן ליה דהא משמע דאתיא נמי כרבי יהודה דאיירי ברישא ורבי יהודה על כרחך סבר דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר כדפי׳ לעיל גבי מה לאלמנה שכן היא עלמה מתחללת: בשלמא למ"ד משום עבדי שלמה הסבר בו'. וא"ת ל"ל למיתלי טעתא משום ממזרות הוה ליה למיתר משום עבדי שלמה דעבדים אסורין בישראלית וי"ל דמסתמא נתייאשו הבעלים מהם ואיכא למ"ד בפ' השולח (גיטין לט:) נתיאשתי מפלוני עבדי אינו לריך גט שחרור: קסבר עובד בוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממור. וכן בפ' החולן (לקמן מה. ושם) סוגיא דהש"ס אולא דר' יוחנן אית ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר מ"מ נראה אמת דלרבי יוחנן הולד כשר דבכל דוכתי קי"ל דרבי יוחנן אית ליה כסתם משנה וסתם משנה דהאומר (קדושין סו:) סברה דהולד כשר אע"ג דמתני' דפרק אלמנה (לקמן סט:) סברה דהולד ממזר מעובד כוכבים ועבד מ"מ נראה לסמוך טפי אסתמא דמתני׳ דהאומר [משום דמיתניא גבי הילכתא פסיקתא דקדושין] (ג) וכיולא בה קרי הלכתא פסיקתא בהגוזל קמא (ב"ק קב.) וכל הנהו דסברי הולד ממזר אתו כר"ע כדאמרינן בעשרה יוחסין (קדושין עה:) וסברי לה כר"ע דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר והתם נמי משמע דרבי יוחנן משום ר' ישמעאל סבר הולד כשר וא"ת והיכי פשיטא ליה התם דלר"ע הוי ממזר מעובד כוכבים ועבד דלמא גמר מאשת אב או מאנוסת אביו דלא תפסי בה לדידיה [אבל לאחריני תפסי] לאפוקי הני דלא תפסי לא לדידיה ולא לאחריני דהכי איכא מ"ד בפ' החולן (לקמן מה:) וי"ל דחנן בהדיא בפ' אלמנה (לקמן סט:) דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממור וע"כ ר"ע היא וא"ת בשלמא מעבד הוי ממור דבעבד איכא לאו אלא מעובד כוכבים אמאי הוי ממור ב"ד של שם גזרו ומדאורייתא ביאת היתר היא וי"ל אט"ג דביאת היתר היא מדאורייתא בצנעא מ"מ כיון דלא תפסי בה קידושין הוי ממזר כמו בעבד דאפילו ר"ש התימני היה מודה אי לאו משום דלא תפסי בה קידושין לא לדידיה ולא לאחריני והואיל דמעבד הוי ממור לר"ע (י) דאע"ג דלא תפסי ביה קדושין לא לדידיה ולא לאחריני ה"ה מעובד כוכבים א"נ מעובד כוכבים לא הוי ממור אלא מדרבנן ובכל מקום מזכיר עובד כוכבים אגב עבד כמו שמזכיר חלוצה אגב גרושה בכל דוכתי ובאלו הן הלוקין (מכות יג.) והראשון עיקר: פסור זה שר העודם אמרו. קשיא לר"ת דעשה הפייט יהשר המשרת נער נקרא הוא מטטרון הנכבד והנורא אלמא מטטרון הוא שר העולם שנקרא נער ובפיוט אחר יסד תוקף מטטרון שר הנהפך לאש מבשר משמע דחנוך הוא מטטרון ואי אפשר שר העולם שנקרא נער ובפיוט אחר יסד תוקף שיהיה חנוך שר העולם לצפרק אלו טרפות (חולין ס. ושם) אמר דבששת ימי בראשית פתח שר העולם ואמר ישמח ה' במעשיו וחנוך לא היה במעשה בראשית וי"ל דמטטרון אין זה שר העולם והא דנקרא נער לא משום דכתיב נער הייתי וגם זקנתי אלא (ם) נער שכן היה שמו ובפסיקתה סיבה שמות של מטטרון מונה נמי נער "ועוד דהגדות חולקות זו על זו דבברהשית רבה י"ה דהנוך מת 0 בדמתרגמי כי לקח הותו (ברהשית ה) המית יתיה ובריש מסכת דרך הרך שי משמע דנכנס לג"ע בחייו: עובד בוכבים שקדש בזמן הזה חוששין לקידושין חיישיבן בו". פי׳ בקונטרס דקסבר עובדת כוכבים שילדה משרחל הולד ממזר וחוששין לקידושי ממזר וחימה דבכתה

משניות מוכח דאין מתייחס אלא אחריה דתנן לקמן בפ"ב (ד' כב.) מי שיש לו בן מכל מקום [פוטר אשת אביו מן הייבוס] חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן העובדת כוכבים ותגן נמי בפרק האומר (קדושין סו: ושם) דולד שפחה ועובדת כוכבים כמותה ולא הוי ממזר ונראה דלא קשיא כל כך דהנהו משניות סברי דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וה״ה איפכא ורב אסי סבר כר״ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין והולד ממזר מעובד כוכבים ועבד ° והוא הדין הבא על שפחה ועובדת כוכבים ונראה דטעמא דרב יהודה אמר רב אסי משום בנות ולית ליה בנתיה דההוא דרא אינטרויי אינטרו ועל כרחך רבי יוחנן דאמר וכולן לפסול לא משום שבאו על העובדות כוכבים דהת בפ׳ שני (נקמן כג. ושם) בהדית סבר כשמותל דחין בנך הבח מן העובדת כוכבים קרוי בנך חלח בנה חלח משום

בנות הוא דקאמר לפסול ולית ליה דאילטרויי אילטרו ואע"ג דרב יהודה אית ליה בהחולן (לקמן מה.) דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר הכא משמיה דרב אסי קאמר: בדוברת דקביעי. דבדוכתייהו הוו רובא מעשרת שבטים ולא כמו שפירש בקונטרס משום דכל קבוע כמחלה על מחלה דמי דאי אזיל איהו לגבה כל דפריש מרובא פריש כדאמרינן בסוף פרק קמא דכתובות (דף טו.):

וכרי דכיוצא נה. (ד) בא"ד לר"ע אע"ג דלא כל"ל ואות ד' נמחק: (ס) ד"ה פסוק וכו׳ גם וקנתי אלא שכן היה שמו נער ונפסיקתא: